

**Politechnika
Warszawska** | **Wydział Administracji
i Nauk Społecznych**

Finansowanie nauki i innowacji w Polsce

Dr Maria Hulicka,
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

Фінансування науки та інновацій у Польщі

Марія Хулицька, PhD,
Папський університет Івана Павла II у Кракові

**Politechnika
Warszawska** | **Wydział Administracji
i Nauk Społecznych**

Ekspertyza opracowana w ramach Projektu MNiSW-PW
pt. „Polsko-ukraińska współpraca instytucji przedstawicielskich
reprezentujących rektorów, na rzecz doskonalenia działania uczelni”,
realizowanej z dotacji celowej MNiSW w 2025 r.

Sfinansowano z dotacji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

PARTNER GŁÓWNY

**Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego**

PARTNERZY WSPIERAJĄCY

KRASP

Konferencja Rektorów
Akademicznych Szkół Polskich

FUNDACJA
REKTORÓW
POLSKICH

PATRONAT

**МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ**

**Politechnika
Warszawska** | **Wydział Administracji
i Nauk Społecznych**

FINANSOWANIE NAUKI I INNOWACJI W POLSCE

Dr Maria Hulicka, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

Warszawa, 2025

ФІНАНСУВАННЯ НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ У ПОЛЬЩІ

Марія Хулицька, PhD, Папський університет Івана Павла II у Кракові

Варшава, 2025

**МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ**

KRASP
Konferencja Rektorów
Akademickich Szkół Polskich

**FUNDACJA
REKTORÓW
POLSKICH**

**Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego**

Spis treści

FINANSOWANIE NAUKI I INNOWACJI W POLSCE /ekspertyza w języku polskim/.....	5
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA NAUKI W SZKOLNICTWIE WYŻSZYM	5
MINISTERIALNE PROGRAMY I PRZEDSIĘWZIĘCIA W CELU REALIZACJI POLITYKI NAUKOWEJ PAŃSTWA.....	9
Program Inicjatywa Doskonałości - Uczelnia Badawcza (IDUB)	9
Program Regionalna Inicjatywa Doskonałości (RID).....	11
Program Nauka dla Rozwoju Społeczeństwa.....	12
INNE KRAJOWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA NAUKI.....	12
FINANSOWANIE INNOWACJI	14
Potrzeba innowacyjności	16
Uniwersytet 4.0 jako centralny punkt w regionalnym ekosystemie innowacji (RIE regional innovation ecosystems)	20
PODSUMOWANIE	20
REKOMENDACJE.....	22
BIBLIOGRAFIA	23
ФІНАНСУВАННЯ НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ У ПОЛЬЩІ (переклад експертизи українською мовою)	24
ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ НАУКИ.....	24
МІНІСТЕРСЬКІ ПРОГРАМИ ТА ЗАХОДИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВОЇ ПОЛІТИКИ	27
Програма «Дослідницький університет» IDUB.....	28
Регіональна ініціатива досконалості	29
Розвиток науки для суспільства	30
ІНШІ ДЕРЖАВНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ НАУКИ	30
ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙ	31
Потреба в інноваціях.....	33
Університет 4.0 як координаційний центр у регіональних інноваційних екосистемах RIE	36

ВИСНОВКИ	37
РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	38
БІБЛІОГРАФІЯ	39

FINANSOWANIE NAUKI I INNOWACJI W POLSCE /ekspertyza w języku polskim/

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA NAUKI W SZKOLNICTWIE WYŻSZYM

Podstawowym źródłem finansowania nauki i badań/innowacji w Polsce pozostaje, podobnie jak w zdecydowanej większości innych państw, budżet państwa. Coraz wyraźniej w dyskursie publicznym akcentowany jest pogląd, że nakłady na naukę i szkolnictwo wyższe nie są kosztem, lecz inwestycją, która dla społeczeństwa i gospodarki zwraca się wielokrotnie. Jak wykazują badania, zwiększenie wydatków na B+R (wyrażone jako procent PKB) – ok. 0,1 p.p. odpowiada za ok. 0,77 p.p. dodatkowego wzrostu PKB, tj. każda złotówka wydatkowana na badania naukowe i prace rozwojowe daje ok. 7 zł korzyści po stronie PKB¹.

W 2025 r. z budżetu państwa przekazano na szkolnictwo wyższe i naukę 42 mld 793 mln zł. Ich podział ilustruje Tabela 1².

Tabela 1. *Struktura budżetu na naukę i szkolnictwo wyższe w 2025 r.*

	w mln zł
MNiSW	34047
Pozostałe resorty (Ministerstwo Zdrowia, MKIDN, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Infrastruktury, MON, MSWIA, PAN, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej)	7 348
Wydatki na B+R (głównie Ministerstwo Obrony Narodowej)	1 398
Ogółem	42 793

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MNiSW

Środki finansowe na naukę są dystrybuowane pomiędzy jednostki systemu szkolnictwa wyższego przez ministra nauki i szkolnictwa wyższego i ministrów nadzorujących uczelnie resortowe w ramach przepisów art. 365 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, a także przez agendy ministerialne, jakimi są NCN i

¹ *Nauka i szkolnictwo wyższe a PKB. Raport KRUE*, s.54-55 <https://www.krue.pl/nauka-i-szkolnictwo-wyzsze-pkb-raport-krue> (dostęp 12.05.2025 r.)

² dane MNiSW

NCBR. Podział środków przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego ilustruje Tabela 2³.

Tabela 2. *Budżet Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w 2025 r.*

	w mln zł
Środki rozdzielane wg algorytmu	21 574
Podwyżki	807
NCN (badania podstawowe)	1 748
NCBR (badania wdrożeniowe)	2 313
Ogółem	34 047

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MNiSW

Źródła i zasady finansowania nauki zgodnie z art. 365

Art. 365 ustawy p.s.w.n. określa kierunki finansowania nauki w uczelniach, instytutach PAN, instytutach badawczych oraz Sieci Łukasiewicz. Są nimi środki na:

1. Utrzymanie i rozwój potencjału badawczego, w tym:

a) prowadzenie działalności naukowej,

b) realizację inwestycji w obszarze działalności badawczej,

c) kształcenie w szkole doktorskiej,

d) komercjalizację wyników działalności naukowej oraz know-how związanego z tymi wynikami,

e) programy ministra,

g) rozwój zawodowy pracowników naukowych w instytutach PAN, instytutach badawczych oraz instytutach międzynarodowych.

2. Działalność bieżąca instytutów Sieci Łukasiewicz, w tym:

a) rozwój kompetencji badawczych,

b) zatrudnienie kadry i rozwój zawodowy pracowników pionu badawczego,

c) utrzymanie infrastruktury badawczej i informatycznej,

d) działania związane z komercjalizacją wyników badań naukowych i prac rozwojowych prowadzonych w ramach celu Sieci Badawczej Łukasiewicz, o którym mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 21 lutego 2019 r. o Sieci Badawczej Łukasiewicz, lub know-how związanego z tymi wynikami,

- realizację projektów badawczych w ramach celu Sieci Badawczej Łukasiewicz, o którym mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 21 lutego 2019 r. o Sieci Badawczej Łukasiewicz.

3. Inwestycje związane z działalnością naukową.

4. Realizacja projektów badawczych w ramach celu Sieci Badawczej Łukasiewicz, o którym mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 21 lutego 2019 r. o Sieci Badawczej Łukasiewicz.

5) Utrzymanie:

a) aparatury naukowo-badawczej lub stanowiska badawczego, unikatowych w skali kraju,

b) specjalnej infrastruktury informatycznej,

- mających istotne znaczenie dla realizacji polityki naukowej państwa.

Podstawowym źródłem finansowania nauki w uczelniach akademickich są środki subwencji na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego uczelni, otrzymywane z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (będące kontynuacją finansowania działalności statutowej - dotacji na działalność statutową pod rządami poprzedniej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym) .

Środki subwencji są wyliczane na podstawie formuły matematycznej (algorytmu), przy czym **uczelnie o statusie uczelni akademickiej otrzymują środki subwencji, zarówno na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego, jak i badawczego w jednej kwocie. Jedynie od uczelni zależy, w jakiej części te środki przyznane w jednej kwocie przeznaczy na dydaktykę, a w jakiej na badania naukowe.** Środki na badania mogą być wydatkowane bez specjalnych regulacji, ograniczających sposób ich wydatkowania.

³ Op.cit

Wartość subwencji w części przeznaczanej na badania wyliczana jest wg wzoru:

$$B_i = \frac{\sum_{j=1}^y kdn_j \times N_{i,j} \times K_j}{\sum_{i=1}^n \left(\sum_{j=1}^y kdn_j \times N_{i,j} \times K_j \right)}$$

gdzie:

y – oznacza liczbę dyscyplin naukowych lub artystycznych, w których i -ta publiczna uczelnia akademicka prowadzi działalność naukową i w których posiada kategorię naukową wyższą niż C,

kdn_j – oznacza współczynnik kosztochłonności prowadzenia działalności naukowej w j -tej dyscyplinie naukowej lub artystycznej, określony w przepisach wydanych na podstawie art. 367 ust. 2 ustawy,

$N_{i,j}$ – oznacza liczbę pracowników w i -tej publicznej uczelni akademickiej prowadzących działalność naukową w j -tej dyscyplinie naukowej lub artystycznej (z uwzględnieniem czasu pracy związanej z prowadzeniem działalności naukowej w poszczególnych dyscyplinach), w której i -ta uczelnia posiada kategorię naukową wyższą niż C, którzy złożyli w i -tej uczelni oświadczenie, o którym mowa w art. 265 ust. 5 ustawy, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok przyznania subwencji (w przeliczeniu na pełne etaty, z jednym miejscem po przecinku),

K_j – oznacza wartość przypisaną j -tej dyscyplinie naukowej albo artystycznej, wynoszącą:

– 1,75 – dla dyscyplin naukowych lub artystycznych, w których i -ta publiczna uczelnia akademicka posiada kategorię naukową A+,

– 1,25 – dla dyscyplin naukowych lub artystycznych, w których i -ta publiczna uczelnia akademicka posiada kategorię naukową A,

– 1,00 – dla dyscyplin naukowych lub artystycznych, w których i -ta publiczna uczelnia akademicka posiada kategorię naukową B+,

– 0,75 – dla dyscyplin naukowych lub artystycznych, w których i -ta publiczna uczelnia akademicka posiada kategorię naukową B,

n – oznacza liczbę publicznych uczelni akademickich w grupie publicznych uczelni akademickich.

MINISTERIALNE PROGRAMY I PRZEDSIĘWZIĘCIA W CELU REALIZACJI POLITYKI NAUKOWEJ PAŃSTWA

Oddzielnymi od subwencji źródłami finansowania nauki są programy i przedsięwzięcia ustalane przez Ministra w celu realizacji polityki naukowej państwa.

Aktualnie są to następujące programy Ministra:

1. Inicjatywa doskonałości- uczelnia badawcza (IDUB) (600 mln zł rocznie).
2. Regionalna inicjatywa doskonałości (70 mln zł rocznie).
3. Społeczna Odpowiedzialność Nauki (w tym: Popularyzacja nauki i Wsparcie dla bibliotek naukowych).
4. Nauka dla Rozwoju Społeczeństwa.
5. Studenckie koła naukowe tworzą innowacje (dofinansowanie do 70 tys. zł).
6. Narodowy Program Rozwoju Humanistyki. (70 mln zł rocznie).
7. Wsparcie udziału polskich zespołów naukowych w międzynarodowych projektach infrastruktury badawczej.

Program Inicjatywa Doskonałości - Uczelnia Badawcza (IDUB)

Celem Programu IDUB jest podniesienie międzynarodowego znaczenia działalności uczelni. Do konkursu w ramach Programu może przystąpić uczelnia, która:

- 1) prowadzi działalność naukową w co najmniej 6 dyscyplinach, w których przeprowadzona została ewaluacja jakości działalności naukowej, i posiada kategorię naukową A+ albo A w co najmniej połowie tych dyscyplin,
- 2) nie posiada kategorii naukowej B ani C,
- 3) prowadzi szkołę doktorską,

4) nie posiada negatywnej oceny programowej.

Wniosek o udział w konkursie zawiera plan obejmujący cele w zakresie podniesienia poziomu jakości działalności naukowej i poziomu jakości kształcenia oraz opis działań zmierzających do ich osiągnięcia w okresie 5 lat.

Uczelnia, która wygrała konkurs w wyniku oceny przez międzynarodowy zespół oceniający wnioski zgłoszone w konkursie, podpisuje umowę z Ministrem i na realizację planu z wniosku, otrzymuje zwiększoną subwencję przez 6 lat w wysokości 10% subwencji przyznanej uczelni na podstawie algorytmu w roku ogłoszenia konkursu.

Środki te są przyznawane nie więcej niż 10 uczelniom. 10 pozostałych uczelni, kolejnych na liście sporządzonej przez międzynarodowy zespół ekspertów, z którymi Minister nie zawarł umowy, otrzymuje przez 6 kolejnych lat środki w wysokości 2% subwencji przyznanej w roku ogłoszenia konkursu.

W kolejnej edycji konkursu uczelnie te mogą startować powtórnie w konkursie i ubiegać się o status IDUB. Po upływie połowy okresu, na który zostały przyznane środki, tj. po 3 latach, dokonywana jest ocena śródkresowa realizacji planu, a po zakończeniu okresu jest przeprowadzana ocena końcowa, która może być pozytywna lub negatywna. W ostatnim roku pierwszego okresu finansowania, uczelnia może przedstawić plan obejmujący cele w zakresie podniesienia poziomu jakości działalności naukowej i poziomu jakości kształcenia oraz opis działań zmierzających do ich osiągnięcia w okresie kolejnych 5 lat.

Środków na kolejnych 6 lat nie uzyskują co najmniej 2 uczelnie, a warunkiem przedłużenia finansowania jest otrzymanie pozytywnej oceny końcowej ewaluacji i pozytywny wynik oceny planu na kolejne 5 lat.

W kolejnej edycji konkursu mogą zatem otrzymać status uczelni IDUB co najmniej dwie nowe uczelnie, w miejsce tych, które wypadły z finansowania w wyniku negatywnej oceny z ewaluacji końcowej realizacji planu w pierwszej edycji.

Program Regionalna Inicjatywa Doskonałości (RID)

Konkurs w ramach Programu „Regionalna inicjatywa doskonałości”, ma za cel umocnienie znaczenia działalności uczelni w określonych przez niego dyscyplinach.

Komunikat Ministra, ogłaszający konkurs „Regionalna inicjatywa doskonałości” określa:

- 1) podział na regiony, w których ogłaszany jest konkurs,
- 2) nie więcej niż 3 dyscypliny lub grupy dyscyplin, dla których w danym regionie ogłaszany jest konkurs.

W każdej z dyscyplin lub grup dyscyplin, o których mowa w ust. 2 pkt 2, środki finansowe może otrzymywać nie więcej niż jedna uczelnia. Ta sama uczelnia może otrzymywać środki finansowe w nie więcej niż 2 dyscyplinach lub grupach dyscyplin. Do konkursu w ramach programu „Regionalna inicjatywa doskonałości” może przystąpić uczelnia akademicka, która:

- 1) posiada kategorię naukową A+, A albo B+:
 - a) w dyscyplinie, o której mowa w komunikacie Ministra,
 - b) w co najmniej 1 dyscyplinie zawierającej się w grupie dyscyplin, o których jest mowa w komunikacie Ministra, oraz nie posiada kategorii naukowej C w żadnej z dyscyplin zawierających się w tej grupie,
- 2) prowadzi szkołę doktorską,
- 3) nie spełnia warunków udziału w konkursie w ramach programu "Inicjatywa doskonałości - uczelnia badawcza".

Wniosek o udział w konkursie „Regionalna inicjatywa doskonałości” zawiera plan obejmujący cele w zakresie podniesienia poziomu jakości działalności naukowej i poziomu jakości kształcenia w dyscyplinie, której dotyczy wniosek, oraz opis działań zmierzających do ich osiągnięcia w okresie 3 lat.

Zespół ekspertów posiadających znaczący dorobek naukowy lub artystyczny, powołany przez ministra odrębnie dla każdej z dyscyplin lub grup dyscyplin, ocenia wnioski, a następnie sporządza listę rankingową wniosków ocenionych pozytywnie z

podziałem na dyscypliny lub grupy dyscyplin, jak w komunikacie ministra ogłaszającym konkurs.

Łączna liczba uczelni, z którymi minister zawiera umowę, na podstawie listy rankingowej wniosków złożonych w tym konkursie, nie może być większa niż 10.

Kwota zwiększenia subwencji przez okres 4 lat wynosi 2% subwencji, jaką dana uczelnia otrzymała na podstawie algorytmu w roku ogłoszenia konkursu.

Program Nauka dla Rozwoju Społeczeństwa

Celem Programu Nauka dla Rozwoju Społeczeństwa jest wsparcie działań na rzecz upowszechniania nauki (projekty w wysokości 100 tys. zł do 2 mln zł), ukierunkowane na obszary:

- Nowe Horyzonty nauki (front research) – wsparcie projektów, które mają na celu m.in. podnoszenie jakości badań naukowych, podejmowanie nowych i ważnych dla rozwoju społeczno-gospodarczego tematów badawczych,
- Nauka dla innowacyjności – wsparcie projektów zwiększających efektywność współpracy nauki z otoczeniem gospodarczym, wspierających innowacyjność oraz komercjalizację wyników badań naukowych i prac rozwojowych, upowszechniających wiedzę na temat związków między nauką, innowacyjnością i gospodarką;
- Kultura Fizyczna dla aktywnego i zdrowego społeczeństwa.
- Medycyna praktyczna.

INNE KRAJOWE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA NAUKI

Pozostałymi środkami finansowania nauki są:

1. Środki na realizację projektów badawczych finansowane przez Narodowe Centrum Nauki (NCN) (badania podstawowe).
2. Środki na realizację projektów badawczych finansowane przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (NCBR) (badania o charakterze rozwojowym i wdrożeniowym).

Środki finansowe otrzymywane na realizację projektów badawczych z NCBR oraz NCN, otrzymywane są w drodze rozstrzygnięć konkursowych, przy czym wskaźnik sukcesu w pozyskaniu tych grantów kształtuje się różnie na różnych uczelniach, w zależności też od agencji dokonujących tych rozstrzygnięć.

W 2024 r. wskaźnik sukcesu w pozyskaniu środków z NCN, po dodaniu środków tej agencji o 200 mln zł, wzrósł z 13% do 18%. Z przygotowanej przez agencję symulacji (bazującej na konkursach ogłoszonych w 2022 roku) wynika, że do osiągnięcia wskaźnika sukcesu na poziomie 25% konieczne byłoby zwiększenie alokacji do 2 035 000 000 zł. W roku 2025 NCN otrzymało środki w wysokości 1 mld 748 mln zł (wzrost środków w porównaniu do roku 2024 jedynie o 6,4%).

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (NCBR) otrzymało w 2025 r. kwotę 2 mld 313 mln zł na realizację projektów o charakterze aplikacyjnym (wzrost w porównaniu ze środkami w roku 2024 o 63 %).

Pozostałe źródła finansowania nauki

Inne źródło finansowania nauki w Polsce stanowią projekty międzynarodowe, z których najwyższą rangę posiadają „Granty ERC - Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych”, w tym aktualnie w ramach Programu Ramowego Horyzont Europa.

Jeśli chodzi o PR Horyzont Europa, w grudniu 2023 umowy grantowe w ramach tego Programu, opiewające na 419,09 mln euro, realizowało 463 polskich beneficjentów (to jedynie 1,64% środków przyznanych państwom członkowskim UE), z czego 53,8 % realizowane są w sektorze nauki⁴. Wskaźnik sukcesu w pozyskiwaniu tych środków wyniósł w tym Programie 10,36%.

Pozostałe źródła finansowania projektów międzynarodowych, to m.in. : Fundusze Norweskie, Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki, Program wsparcia Ukraine Facility (nowy instrument finansowy UE, 17 mld EUR na system dotacji i 33 mld EUR na pożyczki, mający wesprzeć m. in. modernizację ukraińskiej gospodarki).

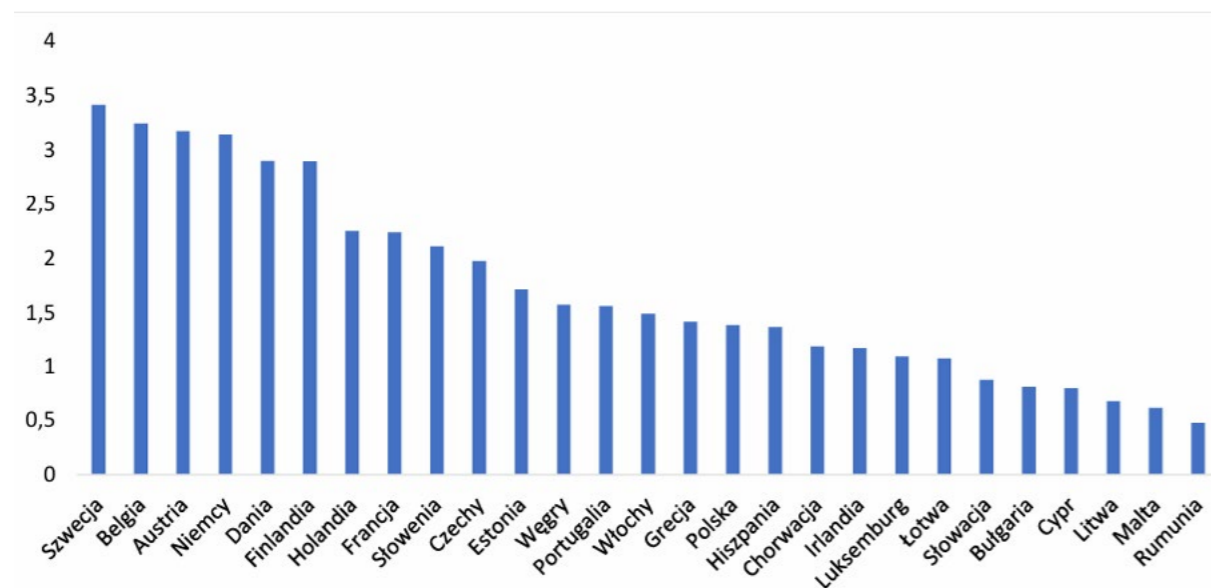
⁴ UW, UJ i NCBR w czołówce polskich beneficjentów Horyzontu Europa - Forum Akademickie (dostęp 12.05.2025 r.)

FINANSOWANIE INNOWACJI

Nakłady na B+R w stosunku do PKB wnosyły w Polsce w wybranych latach:

- 2004 (rok wejścia do UE) - 0,55 %,
- 2010 r. - 0,75%
- 2015 r. - 1,0%
- 2021 r. - 1,43%
- 2022 r. - 1,46%
- 2023 r. - 1,56%.

Rysunek 1. Wydatki na badania i rozwój w krajach UE (%PKB)

Źródło: Raport KRUE na podstawie danych Eurostatu.

Jak widać nakłady w Polsce na przestrzeni 2004-2023 mierzone udziałem w PKB, wzrosły prawie trzykrotnie. Niemniej jednak wciąż są niższe niż średnia dla 27 krajów UE- 2,27%, choć dystans ten zmniejszył się istotnie. W Polityce naukowej państwa założono, że do roku 2030 udział ten ma wynosić w Polsce 1,7 %.

Źródłem finansowania innowacji w Polsce są środki krajowe (NCBR - 2 mld 313 mln zł i poszczególne ministerstwa- w 2025 r. budżet przeznaczył na nie 1 mld 398 mln zł, głównym beneficjentem- MON), a także fundusze unijne dystrybuowane głównie przez NCBR, ale także np. PARP (Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości).

Z tych też źródeł finansowane są inkubatory przedsiębiorczości i centra transferu technologii, tworzone na uczelniach. Ze źródeł w dużej mierze unijnych PARP finansował

przez dwie ostatnie dekady tworzenie infrastruktury parków naukowych tworzonych na uczelniach. Przykładem może być chociażby sfinansowanie trzech budynków biurowo-laboratoryjnych parku naukowego utworzonego przy Uniwersytecie Jagiellońskim, Jagiellońskiego Centrum Innowacji (łącznie ponad 170 mln zł).

Dostępny budżet na granty w PARP w 2025 to ok. 4 mld zł, w tym:

- Program FENG (Fundusze Europejskie dla nowoczesnej gospodarki) -1,5 mld zł,
- Program FEPW (Fundusze europejskie dla Polski Wschodniej) -1,8 mld zł,
- Program FERS (Fundusze europejskie dla Rozwoju Społecznego) - 548,5 mld zł.

FENG (obejmuje m.in. granty badawczo-rozwojowe i wdrożeniowe, granty na startupy, klastry i instytucje z otoczenia biznesu).

FEPW (obejmuje m.in. granty na: rozwój spółek i startupów, nowe produkty przy wykorzystaniu procesów wzorniczych, rozwój turystyki, rozwój infrastruktury drogowej i miejskiej).

FERS (obejmuje m. in. granty na przygotowanie do zmian w zarządzaniu w firmach, związanych z technologiami i automatyzacją, usługi szkoleniowe i rozwojowe dla przedsiębiorców – wg rekomendacji Sektorowych Rad ds. Kompetencji – będących kluczowym elementem polityki rynku pracy w Polsce).

Z kolei **dostępny w 2025 r. budżet NCBR** wynosi 2 mld 313 mln zł. Główne programy finansowane ze środków NCBR to:

- Krajowy Plan Odbudowy,
- Fundusze europejskie dla nowoczesnej gospodarki (FENG)
- Fundusze europejskie dla rozwoju społecznego (FERS)
- Program Polska Cyfrowa (PO PC)
- oraz
- programy krajowe (jak np.: TANGO, LIDER, InnoTech, Innowacje społeczne).

Z mieszanych źródeł krajowych i unijnych finansowana jest też kluczowa infrastruktura badawcza, mająca na celu podniesienia doskonałości i konkurencyjności polskiego sektora nauki oraz zapewnienia aktywnego udziału Polski w rozwijaniu

Europejskiej Przestrzeni Badawczej. Realizacja tych inwestycji odbywa się na podstawie listy priorytetów potrzeb w zakresie infrastruktury badawczej, na podstawie naboru wniosków o wpisanie strategicznej infrastruktury badawczej na Polską Mapę Infrastruktury Badawczej, oraz okresowy przegląd tej Mapy, pod kątem ewentualnych zmian priorytetów polityki naukowej państwa. W ramach KPO zostanie aktualnie sfinansowanych 20 dużych przedsięwzięć z Polskiej Mapy Infrastruktury Badawczej i realizowanych przez Sieć Łukasiewicz na łączną kwotę 1,4 mld zł. W tym miejscu warto zauważyć, że w latach 2007-2013 ze środków unijnych zbudowano infrastrukturę badawczą o wartości 13,7 mld zł.

Potrzeba innowacyjności

Niepowodzenie w realizacji założeń Strategii Lizbońskiej spowodowało, że gospodarka europejska jest mało innowacyjna i pozostaje nadal daleko w tyle w obliczu rosnącej konkurencji z Chin i USA. Potwierdza to dobitnie również ostatni raport Dragiego, byłego premiera Włoch i prezesa Europejskiego Banku Centralnego. Raport dotyczy obecnego stanu konkurencyjności Unii Europejskiej i wykazuje wszystkie słabości gospodarki unijnej. W samej przedmowie do swojego raportu, Draghi zwraca uwagę, że „Europa od początku tego stulecia zmagą się ze spowolnieniem wzrostu. Przez lata pojawiały się różne strategie, mające na celu jego ponowne przyspieszenie, ale trend pozostał niezmienny⁵”.

Dr hab. Marcin Piątkowski, prof. ALK w wywiadzie dla Forbes Polska zwrócił uwagę, że „Podczas gdy 40 lat temu Europa odpowiadała za 25 proc. globalnego PKB i 15 lat temu za 20 proc., tak teraz jest to już mniej niż 15 proc., a za ponad dekadę może być to już tylko 10 proc. Więc to jest rzeczywiście ostatni dzwonek, żeby wziąć się za robotę i zniwelować dystans, który Europa traci, np. do Ameryki⁶”. M. Draghi w swoim raporcie zauważa, że od ćwierć wieku wzrost wydajności pracy w USA jest dwa razy szybszy niż w UE. Jeśli to się nie zmieni, to znaczenie Europy będzie maleć. „Między UE a USA pojawiła się duża przepaść w PKB, spowodowana głównie wyraźniejszym spowolnieniem wzrostu produktywności w Europie. Gospodarstwa domowe w Europie zapłaciły cenę w postaci

⁵ M. Draghi, The future of European Competitiveness. A competitiveness strategy for Europe https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en (dostęp 15.05.2025 r.)

⁶ [Raport Dragiego. W trzech kwestiach Zachód może się od nas uczyć. Polska liderem wzrostu - Forbes Polska - Forbes.pl](#) (dostęp 15.05.2025 r.)

pogarszającego się standardu życia. Od 2000 r. realny dochód rozporządzalny wzrósł w USA prawie dwa razy bardziej niż w UE⁷”.

M. Draghi proponuje „nową strategię przemysłową dla Europy”, mającą doprowadzić do zwiększenia konkurencyjności Europy i wzmocnienia wzrostu gospodarczego, co pozwoliłoby zmniejszyć dystans w stosunku do gospodarek USA i Chin.

Jako mocną stronę, która stwarza szansę na poprawę innowacyjności gospodarki europejskiej, M. Draghi wskazuje silny system szkolnictwa wyższego, wskazując przy tym, że problemem nie jest brak innowacyjnych pomysłów. Europa posiada wielu utalentowanych naukowców i przedsiębiorców posiadających patenty. Innowacje są blokowane na następnym etapie, tj. komercjalizacji innowacji. Brakuje innowacyjnych przedsiębiorstw, chcących działać w wymiarze ogólnoeuropejskim, których rozwój hamowany jest przez niespójne i restrykcyjne regulacje⁸.

Na te bariery wskazywał też opracowany w 2023 r. na zlecenie MNiSW, Raport OPI Narodowy System innowacyjności. Szanse i wyzwania⁹, który przedstawił 7 głównych czynników ograniczających rozwój innowacyjności. Są nimi:

1. Bariery finansowe - brak funduszy na pokrycie kosztownej działalności innowacyjnej, co stanowi wyzwanie szczególnie dla małych i średnich przedsiębiorstw
2. Czynniki związane z nadmierną biurokracją i niedostosowaniem rozwiązań prawnych do specyfiki prowadzenia działalności, ograniczające innowacyjność.
3. Problemy we współpracy między instytucjami, zwłaszcza między firmami a instytucjami naukowymi (nieefektywna wymiana informacji, m.in. spowodowana różnicami struktur instytucjonalnych oraz brak zachęt dla naukowców do prowadzenia projektów wdrożeniowych).
4. Niewystarczająca dostępność danych i narzędzi informatycznych, w tym do zarządzania własnością intelektualną.

⁷ M. Draghi, The future of European Competitiveness. A competitiveness strategy for Europe, op.cit.

⁸ Op.cit.

⁹ [Diagnoza – co wpływa na innowacyjność w Polsce? – Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy](#) (dostęp z 26 .05.2025 r.)

5. Rozproszenie wiedzy i informacji na temat możliwych form wsparcia.
6. Niewystarczająca edukacja wspierająca innowacyjność.
7. Brak zaufania i strach przed podjęciem ryzyka.

Nawiązując do raportu Draghiego, to na uczelniach, które muszą sprostać wyzwaniom ciągle zmieniającej się globalnej gospodarki, opartej na najnowocześniejszych technologiach, oraz nieustannych zmian zachodzących w społeczeństwach, powinien rozpoczynać się proces tworzenia innowacyjnych rozwiązań i wdrażania innowacyjnych technologii do gospodarki, coraz bardziej bazującej na nowoczesnych technologiach. Ta świadomość jest też powszechna w Europie, której nie udało się zrealizować założeń strategii lizbońskiej, mimo uruchomienia w ramach 7PR największego na świecie programu badawczego (w latach 2007-2013) w kwocie 53 mld euro, z czego 7 mld euro przeznaczono na badania mające wspomóc rozwiązanie największych problemów, z jakimi boryka się Europa. A były nimi: zmiany klimatyczne i bezpieczeństwo energetyczne, w tym sposoby lepszego wykorzystania energii, starzenie się społeczeństw i ochrona zdrowia, usprawnianie transportu publicznego i wzrastające zapotrzebowanie na zdrową żywność. Są to wyzwania, przed którymi stoi także aktualnie Europa. Natomiast przed uczelniami stoi wyzwanie stawania się uniwersytetem innowacyjnym. Szansą jest nowy program UE, Horyzont Europa budżetem z prawie 100 mld EUR w horyzoncie czasowym 2021-2027.

Jak to określił na HUMANE Seminar w Amsterdamie 8 maja 2008, Jo M. M. Ritzen, prezydent Maastricht University, uniwersytet innowacyjny charakteryzują:

- interdyscyplinarność badań i kształcenia,
- duża elastyczność w przechodzeniu do aktywności preferowanych,
- przyciąganie najlepszych dydaktyków i badaczy,
- generowanie środków dla tworzenia wiodących grup badawczych,
- angażowanie najbardziej twórczych, innowacyjnych pracowników,
- wprowadzanie innowacyjnej kultury pracy i organizacji.

Uniwersytet innowacyjny nazywany też uniwersytetem Trzeciej Generacji XXI wieku wymaga nowego modelu zarządzania, którego celem jest skuteczność współpracy z otoczeniem krajowym i międzynarodowym, badania naukowe spełniają warunki komercjalizacji, pracownicy nauki, studenci, absolwenci są zmotywowani do podejmowania wyzwań konkurencyjnych, a przedsiębiorczość jest elementem kultury akademickiej¹⁰.

Sztandarowym przykładem uniwersytetu innowacyjnego jest Aalto University, który powstał w 2010 r. w wyniku połączenia trzech uczelni: Helsinki School of Economics, University of Art and Design, Helsinki and Helsinki University of Technology¹¹.

Główne cele wynikające ze strategii Aalto, to:

- prowadzenie badań na poziomie światowym,
- kształcenie kompetencji twórczych, poprzez uczestnictwo w realizacji projektów rozwiązujących konkretne problemy życia zawodowego,
- promowanie i wdrażanie innowacji,
- zachęcanie do przetamywania granic (realizowane m.in. poprzez kształcenie podejmowania ryzyka, możliwość współpracy i powiązań międzynarodowych, wielodyscyplinarne programy magisterskie i prowadzone kursy „poruszania się” pomiędzy dyscyplinami).

Studenci i pracownicy Aalto mają łatwy dostęp do ekspertów, przedsiębiorców i liderów życia gospodarczego. Mają również nieograniczoną możliwość korzystania z infrastruktury inkubatorów uczelnianych, programów venture oraz uniwersyteckiego centrum przedsiębiorczości. Duże środki na badania i innowacyjna kultura organizacyjna uczelni, stwarzająca przestrzeń do rozwoju pomysłów innowacyjnych,

¹⁰ Z.J. Makieta, *Model Uniwersytetu Trzeciej Generacji XXI wieku - przedsiębiorczy, innowacyjny uniwersytet*, s. 36, journals.pan.pl/Content/102208/PDF/FOC%20t.%2058%203Makieta.pdf, (dostęp 26.05.2025 r.)

¹¹ M. Hulicka, T. Kalisz, *Konsolidacja i międzyuczelniane struktury poziome w Polsce i krajach europejskich - regulacje, rozwiązania i inicjatywy, Raport przygotowany w ramach projektu MEiN-PW „Polsko-ukraińska współpraca instytucji przedstawicielskich reprezentujących rektorów, na rzecz doskonalenia działania uczelni”*, Politechnika Warszawska, Warszawa 2023
https://www.ans.pw.edu.pl/content/download/2616/14893/file/RAPORT_nr%201_PL_07.2023.pdf (dostęp 26.05.2025 r.)

oparta na ścisłej współpracy z biznesem, stwarzają modelowe warunki do sukcesów komercjalizacyjnych uczelnianych technologii.

Uniwersytet 4.0 jako centralny punkt w regionalnym ekosystemie innowacji (RIE regional innovation ecosystems)

W ostatnich latach koncepcja regionalnych ekosystemów innowacji (RIE - regional innovation systems) wysunęła się na pierwszy plan jako środek do osiągnięcia celu, jakim jest przełożenie rozwiązania globalnych problemów w realnym lokalnym środowisku. To w regionach, które zrzeszają interesariuszy mających wspólną agendę i cele mogą realnie zostać zrealizowane inicjatywy polityczne, takie jak strategia UE na rzecz inteligentnej specjalizacji, wspierana przez różne instrumenty finansowania. RIE mają w tym kontekście jasno określony cel, przełożenia wiedzy wynikającej z badań na innowacje, które poprawią życie obywateli i zwiększą konkurencyjność i zainspirują wzrost. Jednak w miarę jak skala wyzwań stojących przed decydentami politycznymi przesuwają się z rozwiązywania problemów na transformację i współtworzenie na poziomie systemów, na uniwersytety wywierana jest presja, aby ewoluowały równolegle, zmierzając w kierunku tego, co niektórzy już nazywają „uniwersytetem czwartej generacji”¹².

UE wkrótce rozpocznie obrady nad swoim kolejnym wieloletnim budżetem i strategią (2028-2035). Na tym tle, rozważa się czy koncepcja uniwersytetu czwartej generacji i RIE mogłaby zainspirować nowe podejścia w ramach chociażby następców programów Horyzont Europa, i jaką rolę RIE i uniwersytety mogą odegrać w promowaniu długoterminowych interesów Europy wokół konkurencyjności przemysłu, zielonej i cyfrowej transformacji, jakości życia i miejsc pracy oraz zrównoważonego rozwoju regionalnego.

PODSUMOWANIE

1. Niewątpliwie w procesie innowacji i jej wpływu na gospodarkę, uczelnie określane różnie, jako innowacyjne, trzeciej generacji XXI wieku, a nawet czwartej generacji, mają do odegrania kluczową rolę.

2. Bezdyskusyjnym jest również fakt konieczności wystarczającego finansowania nauki i stwarzania warunków do rozwoju innowacji i komercjalizacji wiedzy. Przykładem może być uważany za najbardziej innowacyjny uniwersytet Aalto University w Helsinkach, który przy powołaniu do życia został wyposażony w kapitał początkowy w wysokości 700 mln EUR, w tym 500 mln EUR z budżetu. Pozwoliło to na stworzenie unikatowej infrastruktury oraz innowacyjnych zmian organizacyjnych i wspierających komercjalizację wiedzy. Metoda finansowania nauki jest skutecznym narzędziem realizacji polityki naukowej państwa, w tym finansowania badań strategicznych z punktu widzenia państwa. Jest też najlepszą formą inwestycji, która zwraca się wielokrotnie.
3. Chcąc zwiększyć możliwość pozyskiwania zewnętrznych środków na badania, w tym szansę na pomyślne pozyskiwanie środków europejskich, aplikowanie o przynajmniej część środków krajowych na naukę, podlegających dystrybucji pomiędzy różne kategorie jednostek szkolnictwa wyższego na zasadzie konkursowej, mogłoby się odbywać według identycznych zasad, jak np. o środki na granty ERC. Stwarzałoby to szansę na zwiększenie możliwości realizacji projektów tego typu na naszych uczelniach.
4. Bardzo często brakuje środków finansujących dalsze badania, po zakończeniu projektu, mimo nawet pozytywnych rezultatów w postaci innowacyjnych rozwiązań, zakończonych patentem. Rozwiązaniem byłoby w takim przypadku zapewnienie dalszego finansowania rozwoju produktu innowacyjnego, umożliwiającego jego komercjalizację.
5. Jak wynika z raportu Draghiego, a także przywołanego w tekście raportu OPI, brak wystarczającego finansowania nie jest jedyną barierą rozwoju innowacji. Należy skutecznie eliminować czynniki ograniczające innowacyjność i transfer wyników badań do gospodarki.
6. Jedną prawdopodobnie z najważniejszych barier jest brak wystarczających kompetencji zarządczych w zakresie zarządzania wiedzą, wynikami badań, a przede wszystkim ich komercjalizacją.

¹² Universities 4.0: New Powerhouses for regional innovation and global impact?, Science/Business Special Report, Juny 2024, Raport-Uniwersytety-4.0.pdf (dostęp 26.05.2025 r.)

REKOMENDACJE

1. Chcąc rozwijać naukę i działania na styku nauka-biznes, uczelnie muszą korzystać z wielu zewnętrznych źródeł finansowania nauki i badań o charakterze wdrożeniowym. Dobrze zaplanowany program badawczy, a często także i dobór partnerów biznesowych zwiększa skuteczność pozyskiwania środków zewnętrznych.
2. W celu zwiększenia efektywności działań w obszarze komercjalizacji wiedzy, na uczelniach winny być tworzone centra transferu technologii. Wspomagają one istotnie procesy w obszarze współpracy nauki i biznesu.
3. Jak wykazują badania, jedną z ważniejszych barier ograniczających procesy komercjalizacji wiedzy jest brak wystarczających kompetencji zarządczych w obszarze zarządzania wiedzą i jej komercjalizacją. Należy podwyższać kompetencje w tym zakresie korzystając z obszarowych szkoleń, w tym w ramach programów FENG i FERS.

BIBLIOGRAFIA

- Draghi, M. *The future of European competitiveness. A competitiveness strategy for Europe*. European Commission, Brussels 2024. https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en
- Forum Akademickie UW, UJ i NCBR w czołówce polskich beneficjentów Horyzontu Europa. Forum Akademickie 2023; <https://forumakademickie.pl/uw-uj-i-ncbr-w-czolowce-polskich-beneficjentow-horyzontu-europa/>
- Forbes Polska *Raport Draghiego. W trzech kwestiach Zachód może się od nas uczyć. Polska liderem wzrostu*. 2024 <https://www.forbes.pl/raport-draghiego-w-trzech-kwestiach-zachod-moze-sie-od-nas-uczyc-polska-liderem/59nkcj>
- Hulicka, M., Kalisz, T. *Konsolidacja i międzyuczelniane struktury poziome w Polsce i krajach europejskich – regulacje, rozwiązania i inicjatywy. Raport nr 1 przygotowany w ramach projektu MEiN-PW „Polsko-ukraińska współpraca instytucji przedstawicielskich reprezentujących rektorów, na rzecz doskonalenia działania uczelni”*. Politechnika Warszawska, Warszawa 2023. https://www.ans.pw.edu.pl/content/download/2616/14893/file/RAPORT_nr%201_PL_07_2023.pdf
- Raport przygotowany z inicjatywy Konferencji Rektorów Uczelni Ekonomicznych (KRUE), *Nauka i szkolnictwo wyższe a PKB*. Katowice 2023; <https://www.krue.pl/nauka-i-szkolnictwo-wyzsze-pkb-raport-krue>
- Makieta, Z. J. *Model Uniwersytetu Trzeciej Generacji XXI wieku – przedsiębiorczy, innowacyjny uniwersytet*, Folia Oeconomica Cracoviensia 2017.
- Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy, *Diagnoza – co wpływa na innowacyjność w Polsce?* <https://opi.org.pl/diagnoza-co-wplywa-na-innowacyjnosc-w-polsce/>
- Universities 4.0: New Powerhouses for regional innovation and global impact?, Science/Business Special Report, Juny 2024, Raport-Uniwersytety-4.0.pdf

ФІНАНСУВАННЯ НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ У ПОЛЬЩІ (переклад експертизи українською мовою)

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ НАУКИ

Основним джерелом фінансування науки, досліджень та інновацій у Польщі, як і в переважній більшості інших країн, є державний бюджет. Політикам поступово стає зрозумілим, що витрати на науку та вищу освіту – це не витрати, а інвестиція, яка окупається у кілька разів у розвитку суспільства та економіки. Як показують дослідження, збільшення витрат на R+D (виражене у відсотках до ВВП) – приблизно 0,1 % відповідає за приблизно 0,77 % додаткового зростання ВВП, тобто кожен польський злотий, витрачений на наукові дослідження та дослідно-конструкторські роботи, дає близько 7 злотих додатково у ВВП¹³.

У 2025 році з державного бюджету на вищу освіту та науку було виділено 42 млрд 793 млн злотих. Їх розподіл проілюстровано в таблиці 1¹⁴.

Таблиця 1. Структура бюджету на науку та вищу освіту у 2025 році

	у мільйонах злотих
Міністерство науки та вищої освіти	34 047
Інші міністерства (Міністерство охорони здоров'я, Міністерство культури та національної спадщини, Міністерство юстиції, Міністерство інфраструктури, Міністерство національної оборони, Міністерство внутрішніх справ та адміністрації, Польська академія наук, Міністерство розвитку та регіональної політики)	7 348
Витрати на R+D (переважно на Міністерство національної оборони)	1 398
Підсумок	42 793

Розподіл фінансування науки серед інституцій системи вищої освіти міністром здійснюють міністр науки і вищої освіти та міністри, які здійснюють нагляд за відповідними типами закладів вищої освіти (ЗВО) відповідно до положень статті 365 Закону «Про вищу освіту і науку», а також серед агентства фінансування

¹³ Наука і вища освіта і ВВП. Звіт Конференції ректорів економічних університетів, Наука і szkolnictwo wyższe a PKB. Raport KRUE, с.54-55.

¹⁴ Дані Міністерства науки та вищої освіти

наукових досліджень, таких як Національний центр науки NCN та Національний центр досліджень і розробок NCBR.

Розподіл коштів Міністерством науки та вищої освіти проілюстровано в таблиці 2¹⁵.

Таблиця 2. Бюджет Міністерства науки та вищої освіти на 2025 рік

	у мільйонах злотих
Кошти, що розподіляються за алгоритмом	21 574
Підвищення з/п	807
NCN (фундаментальні дослідження)	1 748
NCBR (прикладні впровадження)	2 313
Разом	34 047

Джерела та засади фінансування науки відповідно до статті 365

Стаття 365 Закону «Про вищу освіту» визначає напрями фінансування наукової діяльності у закладах вищої освіти, інститутах Польської академії наук, науково-дослідних інститутах та Дослідницькій мережі Лукасевич. Це кошти, призначені для:

1. Підтримання та розвиток наукового потенціалу, що включає:

- a) провадження наукової діяльності,
- b) здійснення інвестицій у сфері науково-дослідної діяльності,
- c) навчання у докторській школі,
- d) комерціалізація результатів наукової діяльності та ноу-хау, пов'язаних з цими результатами,
- e) програми Міністра,
- f) підвищення кваліфікації дослідників в інститутах Польської академії наук, науково-дослідних інститутах та міжнародних інститутах.

2. Поточна діяльність інститутів Дослідницької мережі Лукасевич, у тому числі:

- a) розвиток дослідницьких компетентностей,
- b) працевлаштування та підвищення кваліфікації науково-дослідного персоналу,
- c) утримання науково-дослідної та IT-інфраструктури,
- d) діяльність, пов'язана з комерціалізацією результатів наукових досліджень та дослідно-конструкторських робіт, що виконуються в

¹⁵ Там же

рамках Дослідницької мережі Лукасевич, про що ідеться у статті 1(2)(1) Закону від 21 лютого 2019 року про Дослідницьку мережу Лукасевич, або ноу-хау, пов'язані з цими результатами,

- реалізація дослідницьких проектів у рамках Дослідницької мережі Лукасевич, зазначеної у статті 1(2)(1) Закону від 21 лютого 2019 року про Дослідницьку мережу Лукасевич.

3. Інвестиції, пов'язані з науковою діяльністю.

4. Реалізація дослідницьких проектів у рамках Дослідницької мережі Лукасевич, зазначеної у статті 1(2)(1) Закону від 21 лютого 2019 року про Дослідницьку мережу Лукасевич.

5) Технічне обслуговування:

- a) науково-дослідного обладнання або дослідницького об'єкта, унікального у національному масштабі,
- b) спеціальної IT-інфраструктури,

- важливих для реалізації державної наукової політики.

Основним джерелом фінансування науки у ЗВО є кошти субвенції на утримання та розвиток наукового потенціалу ЗВО, що надходять від Міністерства науки та вищої освіти (є продовженням фінансування статутної діяльності – субвенції на статутну діяльність за попереднім Законом «Про вищу освіту»).

Кошти субвенції розраховуються на основі математичної формули (алгоритму), а **ЗВО отримують кошти як на утримання, так і на розвиток педагогічного та наукового потенціалу у єдиній сумі. Потім тільки університет внутрішньо вирішує, у якій частині ці кошти, виділені в одній сумі, будуть спрямовані освітню діяльність, а у якій - на наукові дослідження.** Кошти на дослідження можуть бути витрачені без спеціальних нормативних обмежень.

Розмір субвенції в частині, що виділяється на дослідження, розраховується за формулою:

$$B_i = \frac{\sum_{j=1}^y kdn_j \times N_{i,j} \times K_j}{\sum_{i=1}^n \left(\sum_{j=1}^y kdn_j \times N_{i,j} \times K_j \right)}$$

де:

y – кількість наукових або мистецьких дисциплін, за якими і-державний ЗВО провадить наукову діяльність і за якими має наукову категорію вище, ніж С;

kdn_j – означає показник витратомісткості на ведення наукової діяльності з j-наукової або мистецької дисципліни, визначений у нормативно-правових актах, виданих на підставі статті 367 розділу 2 Закону,

$N_{i,j}$ – позначає чисельність персоналу в і-державному ЗВО, які провадять наукову діяльність за певною науковою або мистецькою дисципліною (у т.ч. робочий час, пов'язаний з проведенням науково-дослідної діяльності за окремими напрямками), у яких ЗВО має наукову категорію вище, ніж С, і яка подана у цьому ЗВО заяву, зазначену в статті 265 розділу 5 Закону, що станом на 31 грудня року, що передуює року, у якому було призначено субвенцію (обчислюється в еквіваленті повної зайнятості, з одним знаком після коми),

K_j – позначає величину, присвоєну науковій або мистецькій дисципліні, що становить:

– 1,75 – для наукових або мистецьких дисциплін, за якими ЗВО має наукову категорію А+,

– 1,25 – для наукових або мистецьких дисциплін, у яких ЗВО має наукову категорію А,

– 1,00 – для наукових або мистецьких дисциплін, за якими ЗВО має наукову категорію В+,

– 0,75 – для наукових або мистецьких дисциплін, за якими ЗВО має наукову категорію В,

n – кількість державних ЗВО

МІНІСТЕРСЬКІ ПРОГРАМИ ТА ЗАХОДИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВОЇ ПОЛІТИКИ

Окремими джерелами фінансування науки є програми та ініціативи Міністра з метою реалізації державної наукової політики.

Наразі діють такі програми Міністра:

1. Ініціатива досконалості Excellence Initiative – Дослідницький університет (IDUB) (600 мільйонів злотих на рік).
2. Регіональна ініціатива досконалості (70 мільйонів злотих на рік).
3. Соціальна відповідальність науки (у тому числі: популяризація науки та підтримка наукових бібліотек).
4. Наука для розвитку суспільства.
5. Студентські кола наукові створюють інновації (фінансування до 70 тис. злотих).
6. Національна програма розвитку гуманітарних наук. (70 млн злотих на рік).

7. Підтримка участі польських наукових команд у міжнародних проектах дослідницької інфраструктури.

Програма «Дослідницький університет» IDUB

Метою Програми IDUB є підвищення міжнародного значення діяльності університету. У конкурсі в рамках Програми може брати участь університет, який:

- 1) провадить наукову діяльність не менше, ніж у 6 наукових дисциплінах, за якими оцінювалася якість наукової діяльності, та має наукову категорію А+ або А не менше ніж у половині з цих дисциплін,
- 2) не має наукової категорії В або С,
- 3) має докторську школу,
- 4) не має негативної програмної оцінки.

Заявка на участь у конкурсі містить план, що включає цілі щодо покращення якості наукової діяльності та якості освіти, а також опис заходів, спрямованих на їх досягнення протягом 5 років.

ЗВО, який став переможцем конкурсу за результатами оцінювання поданих на конкурс заявок міжнародною комісією, підписує договір з Міністром та отримує підвищену субвенцію строком на 6 років у розмірі 10% від субвенції для цього ЗВО, яка розраховується на основі алгоритму у рік оголошення конкурсу. Ці кошти отримують не більше ніж 10 ЗВО.

Наступні 10 ЗВО у рейтинговому списку, складеному міжнародною комісією експертів, з якими Міністр не уклав вищезазначену угоду, також протягом 6 років отримують кошти у розмірі 2% від субвенції, розмір якої встановлено у рік оголошення конкурсу.

У наступному конкурсі IDUB ці університети можуть знову взяти участь та подати заявку на отримання статусу IDUB.

Після закінчення половини терміну, на який були надані кошти, тобто через 3 роки, проводиться середньострокове оцінювання виконання плану, а після закінчення терміну проводиться підсумкове оцінювання, яке може бути позитивним або негативним. В останній рік першого періоду фінансування ЗВО може представити план із покращення якості наукових досліджень та освітньої діяльності та опис заходів, спрямованих на їх досягнення протягом наступних 5 років.

Щонайменше 2 ЗВО не отримують фінансування протягом наступних 6 років, а умовою продовження фінансування є позитивна підсумкова оцінка та позитивний результат оцінки плану на наступні 5 років.

У наступному оголошенні конкурсу статус університетів IDUB можуть бути надані як мінімум двом новим університетам, замість тих, які вибули з фінансування в результаті негативної оцінки підсумкової оцінки виконання плану в першому випуску.

Регіональна ініціатива досконалості

Конкурс за програмою «Регіональна ініціатива досконалості» має на меті посилити діяльність університету у визначених ним наукових дисциплінах.

В оголошенні Міністра про оголошення конкурсу «Регіональна ініціатива досконалості» зазначається:

- 1) поділ на регіони, у яких оголошується конкурс,
- 2) не більше 3 дисциплін або груп дисциплін, за якими оголошується конкурс у певному регіоні.

У кожній з дисциплін або груп дисциплін, зазначених у ст. 2(2), фінансування може отримувати не більше одного ЗВО. Один і той же ЗВО може отримувати фінансування не більше ніж з 2 дисциплін або груп дисциплін.

У конкурсі за програмою «Регіональна ініціатива досконалості» може взяти участь заклад вищої освіти, які:

- 1) має наукову категорію А+, А або В+:
 - a) у науковій дисципліні, про яку йдеться у повідомленні Міністра,
 - b) принаймні з 1 дисципліни, що входить до групи дисциплін, зазначених у повідомленні Міністра, і не має наукової категорії С у жодній з дисциплін, що входять до цієї групи,

2) має докторську школу,

3) не відповідає умовам участі у конкурсі за програмою «Ініціатива досконалості – Дослідницький університет».

Заявка на участь у конкурсі «Регіональна ініціатива досконалості» включає план щодо підвищення рівня якості наукової діяльності та рівня якості освіти з дисципліни, якої стосується заявка, та опис заходів, спрямованих на їх досягнення протягом 3 років.

Група експертів зі значними науковими або творчими досягненнями, що призначаються міністром окремо для кожної дисципліни або групи дисциплін, оцінює пропозиції, а потім готує рейтинговий список позитивно оцінених заявок за дисципліною або групою дисциплін, як зазначено в оголошенні міністра про цей конкурс.

Загальна кількість ЗВО, із якими Міністр укладає договір, не може перевищувати 10 з рейтингового списку усіх заявок, поданих на цей конкурс. Університети отримують підвищення субвенції, визначеної на підставі алгоритму в рік оголошення конкурсу, на 2%, терміном на 4 роки.

Розвиток науки для суспільства

Метою Програми розвитку науки для суспільства є підтримка діяльності з популяризації та поширення результатів наукової діяльності (проекти на суму від 100 тисяч до 2 мільйонів злотих), зосереджених на таких напрямках:

- Нові горизонти науки (front research) – підтримка проектів, які мають на меті, серед іншого, підвищення якості наукових досліджень, реалізацію нових наукових тем, важливих для соціально-економічного розвитку,
- Наука для інновацій – підтримка проектів, що підвищують ефективність співпраці науки та економічного середовища, підтримка інновацій та комерціалізація результатів наукових досліджень і дослідно-конструкторських робіт, поширення знань про взаємозв'язки між наукою, інноваціями та економікою;
- Фізична культура для активного і здорового суспільства.
- Практична медицина.

ІНШІ ДЕРЖАВНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ НАУКИ

Іншими способами фінансування науки є:

1. Кошти на реалізацію дослідницьких проектів, що фінансуються Національним центром науки NCN (фундаментальні дослідження).
2. Кошти на виконання науково-дослідних робіт, що фінансуються Національним центром досліджень і розробок NCBR (дослідження розробленого та впроваджувального характеру).

Фінансування на дослідницькі проекти від Національного центру досліджень і розробок та Національного наукового центру відбувається на конкурсних засадах, причому рівень успішності отримання цих грантів різниться в різних університетах, залежно від тих установ, які оцінюють заявки.

У 2024 році показник успішності отримання коштів від NCN після збільшення бюджету Центру на 200 млн злотих зріс з 13% до 18%. Моделювання, підготовлене агентством (на основі конкурсів, оголошених у 2022 році), показує, що для досягнення показника успіху в 25% необхідно було б збільшити бюджет до 2 мільярди 35 мільйонів злотих. У 2025 році NCN отримав фінансування у розмірі 1 мільярда 748 мільйонів злотих (зростання лише на 6,4% порівняно з 2024 роком).

У 2025 році Національний центр досліджень і розробок (NCBR) отримав 2 мільярди 313 мільйонів злотих на реалізацію прикладних проектів (зростання на 63% порівняно з бюджетом у 2024 році).

Інші джерела фінансування

Ще одним джерелом фінансування науки в Польщі є міжнародні проекти, серед яких найпрестижнішими є гранти ERC – гранти Європейської дослідницької ради, зокрема у межах Рамкової програми «Горизонт Європа».

Що стосується Рамкової програми «Горизонт Європа», то у грудні 2023 року грантові угоди за цією Програмою на загальну суму 419,09 млн євро виконали 463 польські бенефіціари (це лише 1,64% від коштів, виділених державам-членам ЄС), з яких 53,8% реалізовано у секторі науки¹⁶. Успішність отримання цих коштів у цій Програмі склала 10,36%.

Серед інших джерел фінансування міжнародних проектів – Норвезькі гранти, Міжнародний Вишеградський фонд, програма Ukraine Facility (новий фінансовий інструмент ЄС, 17 млрд євро для системи грантів та 33 млрд євро для кредитів, який має підтримати, зокрема, модернізацію української економіки).

ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙ

Витрати на R+D по відношенню до ВВП у Польщі в окремі роки склали:

• 2004 рік (рік вступу до ЄС)	0,55%
• 2010	0,75%
• 2015	1,0%
• 2021	1,43%
• 2022	1,46%
• 2023	1,56%

¹⁶ UW, UJ i NCBR w czotówce polskich beneficjentów Horyzontu Europa - Forum Akademickie», Forum Akademickie, (доступ 12.05.2025).

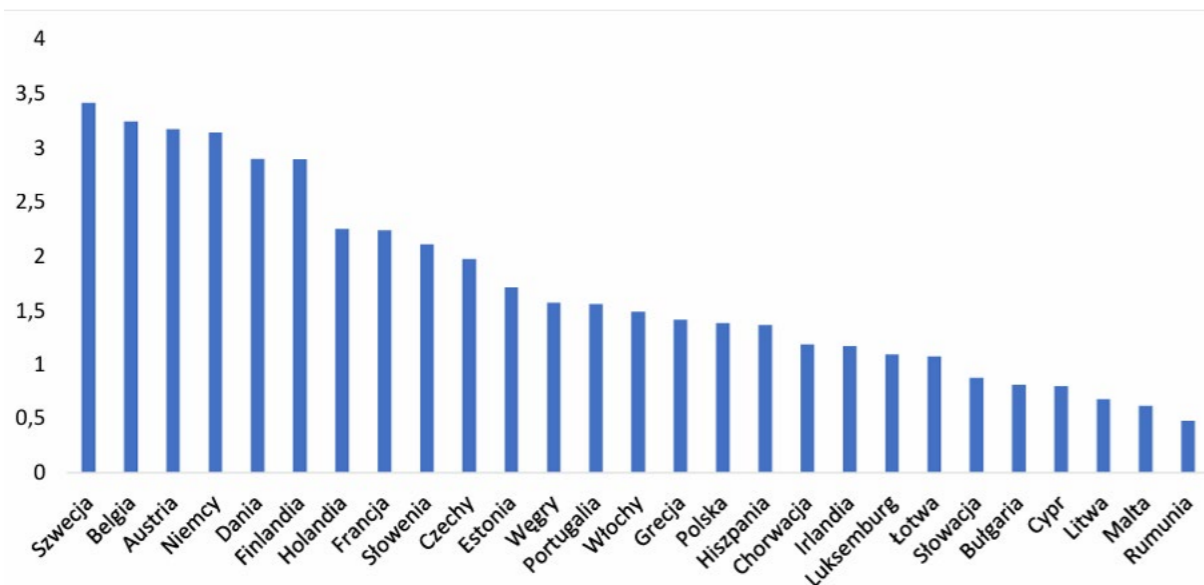

Рис. 1. Витрати на НДДКР у країнах ЄС (% від ВВП)
Джерело: звіт KRUE на основі даних Євростату.

Як бачимо, видатки на науку в Польщі за період 2004-2023 років, якщо вимірювати їх часткою у ВВП, зросли майже втричі. Однак вони все ще нижчі за середній показник по ЄС-27 у 2,27%, хоча розрив значно скоротився. Державна наукова політика передбачає, що до 2030 року ця частка в Польщі має становити 1,7%.

Джерелом фінансування інновацій у Польщі є державні кошти (NCBR – 2 млрд 313 млн злотих та окремі міністерства – у 2025 році на них бюджет виділив 1 млрд 398 млн злотих, основний бенефіціар – Міністерство національної оборони), а також європейські кошти, що розподіляються переважно Національним центром досліджень та розробок, а також, наприклад, Польським агентством з розвитку підприємництва PARP.

Ці джерела також використовуються для фінансування бізнес-інкубаторів і центрів трансферу технологій, створених при університетах. Протягом останніх двох десятиліть PARP фінансував створення інфраструктури наукових парків у закладах вищої освіти, переважно з джерел ЄС. Як приклад можна навести фінансування трьох адміністративно-лабораторних корпусів наукового парку, створеного в Ягеллонському університеті, Ягеллонського центру інновацій (загалом понад 170 млн злотих).

Наявний бюджет на гранти в PARP у 2025 році становить близько 4 млрд злотих, зокрема:

- програма FENG (Європейські фонди для сучасної економіки) – 1,5 млрд злотих,

- Програма FEPW (Європейські фонди для Східної Польщі) – 1,8 млрд злотих,
- Програма FERS (Європейські фонди соціального розвитку) – 548,5 млрд злотих.

FENG (включає, зокрема, гранти на дослідження та розробки та впровадження, гранти для стартапів, кластерів та інституцій з бізнес-середовища).

FEPW (включає, зокрема, гранти на: розвиток компаній та стартапів, нові продукти з використанням процесів проектування, розвиток туризму, розвиток дорожньої та міської інфраструктури).

FERS (включає, серед іншого, гранти на підготовку до змін у сфері управління у компаніях, пов'язаних з технологіями та автоматизацією, послуги з навчання та розвитку підприємців – відповідно до рекомендацій Галузевих рад компетентності – які є ключовим елементом політики на ринку праці в Польщі).

У свою чергу, **бюджет Національного центру досліджень і розробок на 2025 рік** становить 2 мільярди 313 мільйонів злотих. Основними програмами, що фінансуються Національним центром досліджень і розробок, є: Національний план відновлення, Європейські фонди для сучасної економіки (FENG), Європейські фонди соціального розвитку (FERS), Програма цифрової Польщі (PO PC) та національні програми (такі як: TANGO, LIDER, InnoTech, Соціальні інновації).

Ключова дослідницька інфраструктура також фінансуються зі змішаних джерел: державних коштів та програм ЄС, спрямованих на підвищення досконалості та конкурентоспроможності польського наукового сектору та забезпечення активної участі Польщі у розвитку Європейського дослідницького простору. Реалізація цих інвестицій здійснюється на основі переліку пріоритетів потреб у сфері дослідницької інфраструктури, на основі конкурсу заявок на включення стратегічної дослідницької інфраструктури до польської Карти дослідницької інфраструктури, та періодичного перегляду цієї Карти, з точки зору можливих змін пріоритетів наукової політики держави. В рамках Національного плану відбудови наразі буде профінансовано 20 великих проектів з польської Карти дослідницької інфраструктури, реалізованих Дослідницькою мережею Лукасевич, на загальну суму 1,4 мільярда злотих. Тут варто зазначити, що у 2007-2013 роках за кошти ЄС було побудовано науково-дослідної інфраструктури на суму 13,7 млрд злотих.

Потреба в інноваціях

Провал реалізації положень Лісабонської стратегії призвів до того, що європейська економіка залишається не надто інноваційною і все ще значно відстає в умовах зростаючої конкуренції з боку Китаю та США. Це також чітко підтверджує останній звіт Маріо Драгі, колишнього прем'єр-міністра Італії та президента Європейського центрального банку. Звіт стосується поточного стану

конкурентоспроможності Європейського Союзу та показує всі слабкі сторони економіки ЄС. У передмові до своєї доповіді М. Драгі вказує, що «Європа бореться з уповільненням зростання з початку цього століття. Протягом багатьох років існували різні стратегії для його повторного прискорення, але тенденція залишалася незмінною¹⁷».

Якщо 40 років тому Європа відповідала за 25 % світового ВВП, а 15 років тому – за 20%, то зараз цей показник становить менше 15 %, а через понад десять років може бути лише 10 %¹⁸. М. Драгі у своєму звіті зазначає, що протягом чверті століття зростання продуктивності праці в США було вдвічі швидшим, ніж в ЄС. Якщо це не зміниться, значення Європи зменшиться. «Між ЄС та США спостерігався великий розрив у ВВП, головним чином спричинений більш вираженим уповільненням зростання продуктивності праці в Європі. Домогосподарства в Європі заплатили за це у вигляді погіршення рівня життя. З 2000 року реальний наявний дохід у США зріс майже вдвічі більше, ніж у ЄС».¹⁹

М. Драгі пропонує «нову промислову стратегію для Європи», спрямовану на підвищення конкурентоспроможності Європи та посилення економічного зростання, що дозволило б скоротити розрив з економіками США та Китаю.

Як сильну сторону, що створює можливість для підвищення інноваційності європейської економіки, М. Драгі вказує на сильну систему вищої освіти, вказуючи на те, що проблема не у відсутності інноваційних ідей. У Європі багато талановитих дослідників і підприємців з патентами. Інновації блокуються на наступному етапі, тобто комерціалізації інновацій. Бракує інноваційних компаній, які хочуть працювати в загальноєвропейському вимірі, розвиток яких стримується непослідовними та обмежувальними регулятивами²⁰.

На ці бар'єри також вказав також і звіт про національну систему інновацій OPI Report National Innovation System 2023 року, який було підготовлено на замовлення Міністерства науки та вищої освіти. Було визначено 7 основних чинників²¹, що обмежують розвиток інноваційної діяльності:

1. Фінансові бар'єри - нестача коштів для фінансування досить кошовної інноваційної діяльності, що є викликом, особливо для малого та середнього бізнесу.

¹⁷ M. Draghi, The future of European Competitiveness. A competitiveness strategy for Europe. [97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en](https://www.ecb.europa.eu/press/pr/2013/130501_en.html)

¹⁸ Prof. Marcin Piątkowski w wywiadzie dla Forbes Polska, [Raport Dragiego. W trzech kwestiach Zachód może się od nas uczyć. Polska liderem wzrostu - Forbes Polska - Forbes.pl](https://www.forbespolska.pl/raport-dragiego-w-trzech-kwestiach-zachod-moze-sie-od-nas-uczyc-polska-liderem-wzrostu-forbes-polska-forbes-pl), (доступ: 15.05.2025),

¹⁹ M. Draghi, The future of European Competitiveness. A competitiveness strategy for Europe. [97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en](https://www.ecb.europa.eu/press/pr/2013/130501_en.html)

²⁰ Там же

²¹ [Diagnoza – co wpływa na innowacyjność w Polsce? – Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy](https://www.oip.gov.pl/diagnoza-co-wplywa-na-innowacyjnosc-w-polsce?lang=pl), станом на 26 травня 2025 року

2. Фактори, пов'язані з надмірною бюрократією та неадекватністю правових рішень щодо специфіки ведення бізнесу, які обмежують інновації.
3. Проблеми у співпраці між різними інституціями, особливо між компаніями та науковими установами (неефективний обмін інформацією, спричинена відмінностями в інституційних структурах та відсутністю стимулів для науковців виконувати прикладні проекти).
4. Недостатня доступність даних та ІТ-інструментів, у тому числі для управління інтелектуальною власністю.
5. Розпорошення знань та інформації про можливі форми підтримки.
6. Недостатня освіта для підтримки інновацій.
7. Відсутність довіри і страх ризикувати.

Однак, повертаючись до доповіді Драгі, процес створення інноваційних рішень та впровадження інноваційних технологій в економіку, яка все більше базується на сучасних технологіях, має розпочинатися в університетах, які мають відповідати викликам глобальної економіки, що постійно змінюється, на основі новітніх технологій. Це усвідомлення також широко поширене в Європі, яка не змогла досягти Лісабонської стратегії, незважаючи на запуск найбільшої у світі дослідницької програми в рамках РП7 (2007-2013 рр.) на суму 53 млрд євро, з яких 7 млрд євро було виділено на дослідження, спрямовані на вирішення найбільших проблем, що стоять перед Європою. Ними стали: зміна клімату та енергетична безпека, включаючи способи кращого використання енергії, старіння суспільства та охорона здоров'я, покращення громадського транспорту та зростання попиту на здорову їжу. Це виклики, з якими зараз стикається і Європа. З іншого боку, перед університетами постає завдання стати інноваційними. Нова програма ЄС «Горизонт Європа» з бюджетом майже 100 мільярдів євро на горизонті 2021-2027 років дає такі можливості.

Як зазначив Джо М. М. Рітцен, президент Маастрихтського університету, на семінарі HUMANE в Амстердамі 8 травня 2008 року, інноваційний університет характеризують такі ознаки:

- міждисциплінарні дослідження та освіта,
- висока гнучкість у переході до бажаних видів діяльності,
- залучення кращих викладачів і дослідників,
- генерування коштів для створення провідних наукових груп,
- залучення найбільш творчих, інноваційних співробітників,
- впровадження інноваційної культури праці та організації.

Інноваційний університет, також відомий як Університет третього покоління XXI століття, потребує нової моделі управління, метою якої є ефективність співпраці з національним та міжнародним середовищем, наукові дослідження відповідають

умовам комерціалізації, науковці, студенти, випускники мотивовані приймати конкурентні виклики, а підприємництво є елементом академічної культури²².

Флагманським прикладом інноваційного університету є Університет Аалто, який був створений у 2010 році в результаті злиття трьох університетів: Гельсінської школи економіки, Університету мистецтва та дизайну, Гельсінкі та Гельсінського технологічного університету²³.

Основними цілями, що впливають зі стратегії Aalto, є:

- проведення досліджень на глобальному рівні,
- розвиток творчих компетентностей через участь у реалізації проектів з вирішення конкретних проблем професійного життя,
- заохочення та впровадження інновацій,
- заохочення до виходу за кордони (навчання ризикувати у системі освіти, можливості співпраці та міжнародних зв'язків, мультидисциплінарних магістерських програм та курсів з «переміщення» між дисциплінами).

Студенти та співробітники Університету Аалто мають легкий доступ до експертів, підприємців та лідерів економічного життя. Також вони мають необмежений доступ до інфраструктури університетських інкубаторів, венчурних програм та центру університетського підприємництва. Великі кошти на наукову діяльність та інноваційна організаційна культура університету, створення простору для розвитку інноваційних ідей, що базуються на тісній співпраці з бізнесом, створюють зразкові умови для успіху комерціалізації університетських технологій.

Університет 4.0 як координаційний центр у регіональних інноваційних екосистемах RIE

В останні роки на перший план виходить поняття регіональних інноваційних систем (RIE) як засіб досягнення мети переведення вирішення глобальних проблем в реальне локальне середовище. Саме в регіонах, які об'єднують зацікавлені сторони зі спільним порядком денним та цілями, можуть бути реалізовані такі політичні ініціативи, як Стратегія розумної спеціалізації ЄС, підтримана різними інструментами фінансування. У цьому контексті RIE мають чітку мету перетворити

²² Z.J. Makieta, *Model Uniwersytetu Trzeciej Generacji XXI wieku - przedsiębiorczy, innowacyjny uniwersytet*, s. 36, journals.pan.pl/Content/102208/PDF/FOC%20t.%2058%203Makieta.pdf, (доступ 26.05.2025)

²³ M. Hulicka, T. Kalisz, *Konsolidacja i międzyuczelniane struktury poziome w Polsce i krajach europejskich - regulacje, rozwiązania i inicjatywy, Raport przygotowany w ramach projektu MEiN-PW „Polsko-ukraińska współpraca instytucji przedstawicielskich reprezentujących rektorów, na rzecz doskonalenia działania uczelni”*, Politechnika Warszawska, Warszawa 2023

знання, отримані з досліджень, на інновації, які покращать життя громадян, підвищать конкурентоспроможність і сприятимуть зростанню. Однак у міру того, як масштаб викликів, що стоять перед політиками, зміщується від вирішення проблем до трансформації та співтворчості на системному рівні, чиниться тиск на університети, щоб вони розвивалися паралельно, рухаючись до того, що дехто вже називає «університетами четвертого покоління».²⁴

Незабаром ЄС почне обговорення свого наступного багаторічного бюджету та стратегії (2028-2035 роки). У цьому контексті розглядається, чи може концепція університету четвертого покоління та RIE надихнути, наприклад, на нові підходи в рамках програм програми «Горизонт Європа», а також яку роль RIE та університети можуть відігравати у просуванні довгострокових інтересів Європи щодо промислової конкурентоспроможності, зеленої та цифрової трансформації, якості життя та робочих місць, а також сталого регіонального розвитку.

ВИСНОВКИ

1. Безсумнівно, університети, які по-різному називають інноваційними університетами XXI століття, або навіть четвертого покоління, відіграють ключову роль у процесі інновацій та їх впливі на економіку.
2. Незаперечним є також те, що існує потреба в достатньому фінансуванні науки та створенні умов для розвитку інновацій та комерціалізації знань. Як приклад можна навести Університет Аалто в Гельсінкі, який вважається найбільш інноваційним, який був наділений початковим капіталом у розмірі 700 млн євро, включаючи 500 млн євро з бюджету. Це дозволило створити унікальну інфраструктуру та інноваційні організаційні зміни, що підтримують комерціалізацію знань. Фінансування науки є ефективним інструментом реалізації державної наукової політики, у тому числі фінансування досліджень, стратегічних з точки зору держави. Це також найкраща форма інвестицій, яка окупається багаторазово.
3. З метою збільшення можливості отримання зовнішніх коштів на наукові дослідження, у тому числі шансу на успішне отримання європейських фондів, подача заявок хоча б на частину національних фондів на науку, що підлягає розподілу між різними категоріями підрозділів вищої освіти на конкурсній основі, могла б здійснюватися за тими ж правилами, що, наприклад, у випадків грантів ERC. Це створило б можливість розширити можливості реалізації проектів такого типу в наших університетах.
4. Дуже часто не вистачає коштів для фінансування подальших досліджень після закінчення проекту, незважаючи навіть на позитивні результати у

²⁴ Universities 4.0: New Powerhouses for regional innovation and global impact?, Science/Business Special Report, June 2024, Raport-Uniwersytety-4.0.pdf, (доступ 26.05.2025)

вигляді інноваційних рішень, які були укомплектовані патентом. Рішенням у цьому випадку було б надання додаткового фінансування для розробки інноваційного продукту, що дозволило б його комерціалізуватися.

5. Згідно зі звітом Драгі, а також звітом ОРІ, згаданим у тексті, відсутність достатнього фінансування не є єдиною перешкодою для розвитку інновацій. Фактори, що обмежують інновації та перенесення результатів досліджень у сферу економіки, мають бути ефективно усунені.
6. Одним з найважливіших бар'єрів є відсутність достатніх управлінських компетенцій у сфері управління знаннями, результатами наукових досліджень і, перш за все, їх комерціалізацією.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Для того, щоб розвивати науку і діяльність на межі науки і бізнесу, університети повинні використовувати багато зовнішніх джерел фінансування науки і досліджень прикладного характеру. Грамотно спланована дослідницька програма, а часто і підбір бізнес-партнерів, підвищує ефективність отримання зовнішніх коштів.
2. З метою підвищення ефективності діяльності у сфері комерціалізації знань при університетах мають бути створені центри трансферу технологій. Вони суттєво підтримують процеси на межі науки та бізнесу.
3. Як показують дослідження, одним з найважливіших бар'єрів, що обмежують процеси комерціалізації знань, є відсутність достатніх управлінських компетенцій у сфері управління знаннями та їх комерціалізації. Потрібно розвивати компетенції в цій галузі, зокрема у рамках програм FENG і FERS.

БІБЛІОГРАФІЯ

Draghi, M. *The future of European competitiveness. A competitiveness strategy for Europe.* European Commission, Brussels 2024. https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en

Forum Akademickie UW, UJ i NCBR w czołówce polskich beneficjentów Horyzontu Europa. Forum Akademickie 2023; <https://forumakademickie.pl/uw-uj-i-ncbr-w-czolowce-polskich-beneficjentow-horyzontu-europa/>

Forbes Polska *Raport Draghiego. W trzech kwestiach Zachód może się od nas uczyć. Polska liderem wzrostu.* 2024 <https://www.forbes.pl/raport-draghiego-w-trzech-kwestiach-zachod-moze-sie-od-nas-uczyc-polska-liderem/59nkcni>

Hulicka, M., Kalisz, T. *Konsolidacja i międzyuczelniane struktury poziome w Polsce i krajach europejskich – regulacje, rozwiązania i inicjatywy. Raport nr 1 przygotowany w ramach projektu MEiN-PW „Polsko-ukraińska współpraca instytucji przedstawicielskich reprezentujących rektorów, na rzecz doskonalenia działania uczelni”.* Politechnika Warszawska, Warszawa 2023. https://www.ans.pw.edu.pl/content/download/2616/14893/file/RAPORT_nr%201_PL_07_2023.pdf

Raport przygotowany z inicjatywy Konferencji Rektorów Uczelni Ekonomicznych (KRUE), *Nauka i szkolnictwo wyższe a PKB.* Katowice 2023; <https://www.krue.pl/nauka-i-szkolnictwo-wyzsze-pkb-raport-krue>

Makieta, Z. J. *Model Uniwersytetu Trzeciej Generacji XXI wieku – przedsiębiorczy, innowacyjny uniwersytet,* Folia Oeconomica Cracoviensia 2017.

Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy, *Diagnoza – co wpływa na innowacyjność w Polsce?* <https://opi.org.pl/diagnoza-co-wplywa-na-innowacyjnosc-w-polsce/>

Universities 4.0: New Powerhouses for regional innovation and global impact?, Science/Business Special Report, Juny 2024, Raport-Uniwersytety-4.0.pdf

**ZEZWAŁA SIĘ NA KOPIOWANIE, DYSTRYBUCJĘ, WYŚWIETLANIE
I UŻYTKOWANIE DZIEŁA I WSZELKICH JEGO POCHODNYCH
POD WARUNKIEM UMIESZCZENIA INFORMACJI O TWÓRCY**

**МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ**

KRASP

Konferencja Rektorów
Akademicznych Szkół Polskich

**Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego**